

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 18-10-62802 א.כ. נ' ח.כ.

26 פברואר 2019

- 1 עם כל אחד מהקטינים, אלא שהזמן הקצר בו בא האב כדי לקחת את הקטינים מתנהל ריב קשה
2 ביותר בין ההורים מעל ראשם של הילדים, ריב אשר לא מטיב עם הילדים ובוודאי שלא תורם לקיום
3 קשר בין האב לקטינים. הילדים משמיעים אמירות קשות ביותר אשר מרחיקים את הקשר בניהם
4 לבין האב". בעקבות זאת החליט ביהמ"ש קמא כי הסדרי השהייה יתקיימו בשלב זה במרכז קשר.
5
6
7 למרבה הצער, למרות חלוף הזמן, מעדכוני מרכז הקשר, שהתקבלו מאז, עולה תמונה עגומה באשר
8 לאופן בו מתקיימים הסדרי השהות שם. כך לדוגמא, בעדכון מיום 16.9.18 נאמר, כי "ברמת הקשר
9 לא חל שינוי, הילדים ממעטים לדבר עם האב ישירות וכמעט מידי מפגש מי שמגיע אומר לאב שהם
10 אינם רוצים לראות אותו ואינם מעוניינים בקשר איתו" (נספח ז' לתשובת המשיב לבר"ע). בעדכון
11 האחרון מיום, 24.10.2018, שניתן לאחר ההחלטה נושא הבר"ע, נאמר, כי "במפגשים לרוב הילדים
12 לא מדברים עם האב, אלא רק כאשר העו"ס חוזרת על השאלה שהאב שאל ואז כביכול הם עונים
13 לה. לעיתים מוכנים לענות לו ישירות. במפגש שלאחר ההחלטה שהילדים לא יכולים להיכנס עם
14 מכשירים ניידים הבת אל' הביאה שיעורי בית וברוב המפגש פתרה תרגילים במתמטיקה..."
15
16 ביום 29.8.18 עתרה המבקשת לפני בית המשפט קמא בבקשה להורות למשיב לחתום על הסכמה
17 מצידו להנפקת דרכונים לקטינים או לחילופין להתיר לה לחתום לבד על המסמכים הנדרשים. נאמר
18 בבקשה כי הקטינים לא יצאו מן הארץ בלי עדכון והסכמתו של המשיב אך למרות זאת הוא לא משתף
19 פעולה בעניין.
20
21 בעקבות התנגדות המשיב לבקשה ניתנה ביום 9.10.18 החלטת ביהמ"ש קמא הדוחה את הבקשה
22 בנימוקים הבאים:
23
24 "
25 8. עתה עותרת המבקשת להורות למשיב לחתום על הסכמה להנפקת דרכונים לקטינים או
26 להתיר לה לחתום לבד על הוצאת הדרכונים, כשהמשיב מתנגד לכך וזאת לאור התנהלות
27 הקטינים כלפיו.
28 9. בנסיבות דנא, אין כל מקום להתיר למבקשת לחתום לבד על הוצאת הדרכונים תוך רמיסת
29 מעמדו של המשיב וחיותיו ההוריות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 18-10-62802 א.כ. נ' ח.כ.

26 פברואר 2019

10. לא יתכן שהקטינים יצהירו ברייש גלי שאינם רוצים לראות את האב ואינם מעוניינים בכל קשר איתו, כשאף אינם מדברים איתו משך כל זמן הפגישה במרכז הקשר ובית המשפט ייתן להם את מבוקשם חרף התנגדות האב.
11. אם בית המשפט יתיר למבקשת לחתום לבד על המסמכים להוצאת דרכונים תהווה החלטה זו מתן גושפנקא לקטינים שאין להם כל צורך לחדש עימו את הקשר שכן גם במצב זה בית המשפט ייתן להם את מבוקשם. על הקטינים לדעת שלאביהם יש מעמד וזכויות וכי אין ביכולתם לעשות ככל העולה על דעתם.
12. לאור האמור לעיל, איני מתירה למבקשת לחתום לבד על הבקשה להוצאת דרכונים. "
- 9
- 10
- 11
- 12 על החלטה זו מלינה המבקשת בבקשת רשות הערעור שלפניי. לטענתה, ההחלטה מתעלמת מהצידוק שהביא המשיב להתנגדותו להנפקת הדרכונים, ניתנה ללא אדנים משפטיים, ללא קבלת עמדת הרווחה ותוך דחיית עמדת האפוטרופסית לדין לקטינים והיא אינה עולה בקנה אחד עם טובתם. ההחלטה ניתנה על סמך תפיסה מוטעית של בית המשפט קמא שאין עוד מטרתו להכריע בסכסוך בין ההורים אלא לחנך את הקטינים ולהטיל עליהם עונשים. ביהמ"ש קמא טעה משלא תגמל את הקטינים על המאמצים שעושים עת נוטלים חלק במפגשים במרכז הקשר ובמקום לעודד אותך להמשיך ולהתמיד במפגשים, לעודד אותם להיפתח יותר למשיב ב"גזר" בית המשפט קמא בחר להשתמש ב"מקל" והטיל עליהם סנקציה למען "קירוב לבבות".
- 19
- 20
- 21 לבקשת רשות הערעור התבקשה תשובת המשיב וזו הוגשה ביום 31.1.18. המשיב סומך ידיו על החלטת ביהמ"ש קמא ונימוקיה וטוען, כי "אילו יתיר בית המשפט למבקשת להנפיק דרכונים חרף התנגדותו, ובהיעדר חתימתו, יהווה הדבר בעיני האם והקטינים תמריץ ממשי להמשיך התנכרותם של הקטינים לאביהם וייחזה בעיניהם כ"פרס" אותו מעניק בית המשפט, חרף התנהגותם המחפירה כלפי אביהם" (ס' 17 לתשובה).
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 18-10-62802 א.כ. נ' ח.כ.

26 פברואר 2019

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

דיון והכרעה

לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובתשובה לה, החלטתי לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות ערעור והוגש ערעור על פיה, בהתאם להוראות תקנה 410 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984.

הגעתי לכלל מסקנה, כי יש לקבל את הערעור ולהתיר למבקשת להנפיק דרכונים לקטינים, ילדיהם המשותפים של הצדדים, בכפוף לכך שהדרכונים יופקדו בידי בא כוח המשיב בנאמנות וימסרו לידי המבקשת עם ביטול צווי עיכוב היציאה מן הארץ שהוצאו נגד הקטינים ולפי החלטת בית המשפט קמא.

אבהיר להלן מסקנתי זו:

ראשית, ביהמ"ש קמא נימק את החלטתו לדחות את בקשת המבקשת להנפקת דרכונים בקבלת התנגדות המשיב שנבעה לגישת ביהמ"ש קמא "מהתנהלות הקטינים כלפיו" (ר' ס' 8 להחלטה וכן ס' 2 להחלטה). ביהמ"ש קמא קבע בהחלטתו כי היעדרות לבקשה משמעותה "מתן גושפנקא לקטינים שאין להם כל צורך לחדש עימו את הקשר שכן גם במצב זה בית המשפט ייתן להם את מבוקשם. על הקטינים לדעת שלאביהם יש מעמד וזכויות וכי אין ביכולתם לעשות ככל העולה על דעתם." בפועל, עיון בתגובת המשיב לבקשת המבקשת להנפקת הדרכונים מעלה כי המשיב הביא בה טעם אחר לגמרי להתנגדותו. המשיב אמנם ציין כי הקטינים הם "קורבנות ברורים של ניכור הורי חמור" וכי אין לו קשר תקין עם הקטינים כבר למעלה מ-4 שנים. ברם, את התנגדותו לבקשה נימק ב"חשש כן ואמיתי" שיש לו כי המבקשת "תחטוף את הקטינים לארץ זרה לבלי שוב" (ראו' ס' 3,5 לתגובה). כך יוצא שביהמ"ש קמא דחה את בקשת המבקשת למרות שלא קיבל את טעמי המשיב להתנגדותו לה. נגד הקטינים קיימים צווי עיכוב יציאה מן הארץ (כך נטען בבקשה והדברים לא נסתרו בתשובה) ולא בכדי לא קיבל ביהמ"ש קמא את נימוקי המשיב לסירובו להנפקת הדרכונים מטעם של חשש לכאורה מחטיפת הקטינים. אילו החשש מעזיבת הארץ הוא שמנע את הנפקת הדרכונים (ובשים לב שצו עיכוב היציאה מן הארץ שריר וקיים) ניתן היה לפתור זאת באמצעים אחרים: הפקדת הדרכונים בנאמנות עד שיוסרו צווי עיכוב היציאה מן הארץ בכפוף להפקדת ערבויות מתאימות שביהמ"ש ימצא לנכון.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 18-10-62802 א.כ. נ' ח.כ.

26 פברואר 2019

1 **שנית**, המשיב טען בתגובתו לבקשת המבקשת, שהייתה לפני ביהמ"ש קמא, כמו גם בתשובתו לבר"ע,
2 כי הקטינים הינם קורבנות של "ניכור הורי" מצד אמם המבקשת. טענה זו מצאה את ביטויה גם
3 בהחלטה נושא הבר"ע (ס' 2 להחלטה) אבל ביהמ"ש קמא בנימוקיו את החלטתו לא קבע כי הוא
4 מקבל את הטענות הזו ולא קבע כי הקטינים הם קורבנות של "ניכור הורי" מצד המבקשת. על ההבחנה
5 בין "ניכור הורי" לסרבנות קשר עמדתי במקרה אחר שנדון ב עמש (ת"א) 60592-03-15 ק' ל' נ' נ' פ',
6 פורסם בנבו, 8.6.15 :

7
8 " אין מחלוקת שמזה כשנתיים לא מתקיימים הסדרי ראייה כלשהם בין המשיב לילדים (ראו
9 תסקיר מיום 1.10.14 בו צוין כי מזה שנה וחצי שקיים הנתק המדובר). אין מחלוקת שהילדים
10 מסרבים להתראות עם אביהם. אין מחלוקת שמזה כשנתיים לא מתקיים שום קשר, מסוג כלשהו,
11 ביניהם. עניין לנו, אפוא, בסרבנות קשר. עם זה סרבנות קשר אינה שם נרדף ל"ניכור הורי". סרבנות
12 קשר היא אחד המאפיינים של תופעת ה"ניכור ההורי" (רע"א 3009/02 פלונית נ' פלוני, פ"ד נו (4)
13 872) ואין די בעצם קיומה וממילא יש לבחון את הרקע לה, האם היא מוצדקת ואם יש לה הסבר
14 כלשהו. מעבר לכך, נכון לבחון אם קיימים מאפיינים נוספים מעבר לסרבנות הקשר שיש בהם כדי
15 להצביע על "ניכור הורי" – ובראש ובראשונה, לטעמי, פעילות מכוונת של המערערת לשלילה או
16 הגבלה של האפוטרופוסות הטבעית שיש למשיב על ילדיו. פעילות שכזו, מטרתה אחת, למחוק את
17 דמותו של האב מעולמם של הילדים ולמצב בתודעתם משפחה גרעינית ללא דמות אב בתוכה. קיומה
18 של פעילות כזו, ללא הצדקה, מטה את הכף לקביעה בדבר קיומה של "תסמונת ניכור הורי" ולטעמי
19 בדרגתה החמורה. " (ס' 18 לפסה"ד)

20
21 עוד ציינתי שם :

22
23 " לשם קביעה, כי במקרה נתון עניין לנו בתסמונת ניכור הורי, יש לקבוע, כשלב הכרחי, כי קיים
24 "ניכור הורי". עם זה, אין די בקיומם של התסמינים המלמדים על "ניכור הורי" כדי לקבוע כי בפנינו
25 "תסמונת ניכור הורי". קביעה שכזו תבוא רק לאחר שלא נמצאה כל הצדקה לניכור הקיים. אם ישנה
26 הצדקה לקיומו, גם גרדנר יסכים, כי תורתו אינה ישימה, ובלשונו:

27 "... When the parental abuse and/or neglect is present, the child's animosity may be
28 justified and so the parental alienation syndrome explanation for the child's hostility
29 is not applicable".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 18-10-62802 א.כ. נ' ח.כ.

26 פברואר 2019

1
2 באין הצדקה, יש לבחון את רמתה של התופעה במקרה נתון ולהחליט, בהתאם לנסיבות העניין, על
3 דרכי הטיפול המתאימות. בכל אלה על בית המשפט להיעזר בגורמים מקצועיים שאת חוות דעתם
4 יש להעביר במבחן הביקורת. " (שם, ס' 11 לפסה"ד).
5
6 בענייננו – לא עלה בידי המשיב להצביע בתשובתו לבר"ע על גורם טיפולי או מקצועי שאבחן את
7 הקטינים כסובלים מ"תסמונת ניכור הורי". מבלי לקבוע מסמרות, מדו"חות מכון שלם (שצורפו
8 כנספח ה' לבר"ע) ומעמדת האפוטרופוס לדין לקטינים שנפגשה עם הקטינים ושוחחה עמם (שצורפה
9 כנספח טו' לבר"ע) עולה כי לכאורה הניכור הקיים של הקטינים כלפי אביהם לא נגרם ע"י המבקשת
10 אלא נובע מחוויות שליליות שחוו בתקופת העבר. הבת הבכורה סיפרה לאפוטר" לדין כי היא מפחדת
11 מהמשיב בגלל אלימות שנקט כלפיה בעבר "נקע לה את היד כשגרר אותה בחזקה לחדרה" וציינה כי
12 "אין לה סיוטים בגלל האלימות, אולם היא חשה שאינה יכולה אפילו להביט באביה. היא לא כועסת
13 על האב, אלא מאוכזבת מהתנהגותו כלפיה" (ס' 19-20 לעמדת האפוטר" לדין); הבת התאומה אלי
14 סיפרה כי המשיב "היה מתעצבן, כשהיה בבית הרביץ וקילל את אמא ואת הילדים; לא' אף גרם
15 "פנס" בעין, היא זוכרת את מה שהיה ולא חושבת שאבא מצטער" (ס' 23 לעמדת האפוטר" לדין); גם
16 הבן התאום סיפר לאפוטר" לדין, כי "כשהיה קטן אביו הרביץ ומאז הוא לא מעוניין לראות את האב.
17 מבחינתו של ת' גם אם אביו יתנצל ויבקש סליחה זה לא יעזור. ת. סיפר כי זוכר כי אביו משך את
18 אחותו באוזן לחדרה ולא רוצה לדבר עם אביו כלל" (ס' 29-30 לעמדת האפוטר" לדין).
19
20 שלישית, בעמדת האפוטר" לדין על הקטינים שהוגשה לבית המשפט קמא בחודש יולי 2017 אנו מוצאים
21 התייחסות ליציאת הקטינים לחופשה בחו"ל. בשיחה של האפוטר" לדין עם הבן ת' זה סיפר לה, כי "כל
22 חבריו נמצאים בחופשת הקיץ בחו"ל וכי יש לו חלום לנסוע עם אמו לספרד ולראות משחק כדורגל,
23 אבל הוא לא יכול לצאת מהארץ כי אביו לא מאפשר זאת." (ס' 57 לעמדה). האפוטר" לדין שוחחה עם
24 המבקשת בעניין והבינה ממנה שאין לה כל תוכנית קונקרטיה ליציאה לחו"ל והיא אינה עושה תוכניות
25 בעניין זה עקב צו העיכוב יציאה מהארץ שניתן נגד הקטינים (ס' 59 לעמדה). בהמלצותיה ציינה
26 האפוטר" לדין, כי "אם האם מעוניינת לקחת את הקטינים לחופשה בחו"ל, אזי על האב לשקול בחיוב
27 להיעתר לבקשה תוך מתן ערבויות מצד האם לחזרה ארצה, ובכפוף להתחייבות מצד האם כי
28 הקטינים יתקשרו לאב בשיחת סקייפ מחו"ל ויספרו לו את חוויותיהם. לדעת הח"מ ככל שהקטינים
29 יחשו כי האב מאפשר יותר ולא מגביל את צעדיהם תהיה נכונות גדולה יותר מצד הקטינים לחידוש

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 18-10-62802 א.כ. נ' ח.כ.

26 פברואר 2019

1 **קשר.** (הדגשות שלי ש"ש). ביהמ"ש קמא בהחלטתו לא התייחס כלל לעמדת האפו"ט לדין שמינה
2 לקטינים בסוגייה ולהמלצתה.
3
4 **רביעית,** אין "למדוד התנהגותו של ילד בגיל זה בקנה מידה של אדם מבוגר" (ע"א 425/68 **משכיל**
5 **לאיתן נ' משכיל לאיתן**, פד"י כג' (1), 309, 323). הדברים נאמרו במסגרת פס"ד של בית המשפט העליון
6 שקיבל ערעור על פס"ד הדוחה תביעת מזונות קטין מרדן, כבן 13 שנים, בגלל התנכרותו לאביו, אך
7 יפים גם לענייננו.
8
9 הסנקציה אותה הטיל ביהמ"ש קמא על הקטינים, לפיה לא יונפקו להם דרכונים ללא הסכמת המשיב,
10 ניתנה ללא תנאי, הגבלה או מועד, וביהמ"ש קמא לא קבע מה על הקטינים לעשות על מנת שינתן להם
11 מבוקשם. מהשיחה שקיימה האפו"ט לדין עם הקטינים אני למד כי הקטינים מעורים במחלוקת שבין
12 הוריהם בנושא והראייה שהקטין תי, בן 8 שנים אז, ידע לומר לאפו"ט לדין כי הוא "לא יכול לצאת
13 מהארץ כי אביו לא מאפשר זאת" (ס' 57 לעמדה). איני סבור כי עירוב הקטינים במחלוקת, ככל
14 הנראה ע"י המבקשת, הוא מצב רצוי – אך מכיוון שהדבר כבר נעשה נראה שניתן להשיג את המטרה
15 שעמדה ביסוד החלטת ביהמ"ש קמא (**"על הקטינים לדעת שלאביהם יש מעמד וזכויות וכי אין**
16 **ביכולתם לעשות ככל העולה על דעתם"** ס' 11 להחלטה) גם באמצעי אחר שפגיעתו פחותה :
17
18 סעיף 68(א) לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב – 1962, מקנה לביהמ"ש קמא סמכות
19 לנקוט באמצעים קבועים או זמניים, הנראים לו, לשם שמירה על ענייניו של קטין, וזאת אף מיוזמתו
20 (השוו: תמ"ש (ב"ש) 3089-05-13 **פלונים נ' אלמונית**, פורסם בנבו, 4.11.14). אם סבר ביהמ"ש קמא
21 כי ניתן לתרום לחידוש הקשר בין המשיב לקטינים ע"י חידוד ידיעתם כי לאביהם יש מעמד וזכויות
22 וכי יציאתם לחופשה בחו"ל עם אמם תלויה גם בהסכמתו – היה יכול ביהמ"ש קמא להיעתר לבקשה
23 להנפקת הדרכונים אך לקבוע, למשל, כי בהיעדר הסכמה מצד ההורים ליציאת הקטינים לחו"ל ידון
24 בבקשה להסרת צווי עיכוב היציאה רק לאחר שהקטינים (שכבר עורבו בסכסוך ויודעים כי אביהם לא
25 מאפשר יציאתם לחו"ל) יפנו תחילה לאביהם המשיב בבקשה בעניין ויבקשו את רשותו בצורה ראויה
26 ומכבדת. באופן כזה, תהא אשר תהא עמדת המשיב (שהרי גם אם זו תהא שלילית ביהמ"ש קמא רשאי
27 יהיה להתיר את הנסיעה) תושג לפחות המטרה של חיזוק מעמד המשיב בעיני הקטינים כאביהם
28 וכאפוטרופוס הטבעי עליהם. מטרה זו לא בהכרח תושג ע"י החלטת ביהמ"ש קמא שיכול ופשוט
29 תידחק ע"י המבקשת למגירה - אז הקטינים יקבלו כעובדה מוגמרת כי לא יוכלו לצאת לחופשה בחו"ל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 18-10-62802 א.כ. נ' ח.כ.

26 פברואר 2019

1 עד לבגרותם משום סירוב לא ברור של אביהם, רגשות הכעס והאכזבה לא יפחתו וההחלטה לא תסייע
2 בהפחתת הניכור ובשיפור הקשר.
3
4

סוף דבר

5
6
7 לאור כל האמור לעיל, הערעור מתקבל ואני מתיר למבקשת להנפיק דרכונים לקטינים, ילדיהם
8 המשותפים של הצדדים, גם ללא הסכמת המשיב, בכפוף לכך שהדרכונים יופקדו בידי בא כוח
9 המשיב בנאמנות וימסרו לידי המבקשת עם ביטול צווי עיכוב היציאה מן הארץ שהוצאו נגד
10 הקטינים ולפי החלטת בית המשפט קמא. למען הסר ספק איני מתערב בתנאים שימצא בית המשפט
11 קמא לנכון לקבוע, ככל שימצא לנכון בעתיד להתיר יציאת הקטינים מהארץ.
12

13 על מנת שלא להסלים יתר על המידה את מערכת יחסי הצדדים; הואיל והערעור התקבל באופן חלקי;
14 כמו גם לאור העובדה שבקשת רשות הערעור נוסחה באריכות יתירה (למעלה מ-23 עמודי תוכן ועוד
15 עשרות עמודי נספחים) ובניגוד מוחלט להוראת תקנה 403(א) לתקנות סדר הדין האזרחי – כל צד ישא
16 בהוצאותיו.
17

18 העירבון, על פירותיו, יושב למבקשת באמצעות בא כוחה.
19

20 מתיר פרסום פסק-הדין במתכונת בה נחתם, בהיעדר שמות הצדדים ופרטים מזהים אחרים.
21
22

23
24 ניתנה היום, כ"א אדר א' תשע"ט, 26 פברואר 2019, בהעדר הצדדים.
25

26 שאול שוחט, שופט, סגן הנשיא
27